
Aplikační standard - Dokumentace

ICT Standardy MPSV

MPSV

Vedoucí projektu Objednatele: Milan Hojer
Vedoucí projektu Zhotovitele: Michal Čanda

HEWLETT-PACKARD s.r.o.
Vyskočilova 1/1410
140 21 Praha 4
Tel: 261 307 111
Verze dokumentu: 1.1
Datum: 7.10.2012

Informace o dokumentu

Název projektu:	Aplikační standard - Dokumentace - ICT Standardy MPSV		
Vedoucí projektu	Objednatel: Milan Hojer	Vedoucí projektu	Zhotovitel: Michal Čanda
Architekt řešení:	I.Kolebaba	Verze dokumentu:	1.1
Fáze projektu:	E3	Datum dokumentu:	7.10.2012

Historie verzí

Číslo verze	Datum verze	Vypracoval	Popis	Jméno souboru
0.1	15.8.2012	Josef Mrázek	První draft dokumentu	KonceptUzivatelскеDokumentace_v0.1_20120815@1010
0.2	17.8.2012	Josef Mrázek	Přepracování struktury dokumentu	KonceptUzivatelскеDokumentace_v0.2_20120817@1100
0.3	17.8.2012	Josef Mrázek	Doplnění textů v dokumentu	KonceptUzivatelскеDokumentace_v0.3_20120817@1340
0.4	20.8.2012	Josef Mrázek	Přepracovaná struktura dokumentu	AplikacniStandard_Dokumentace_v0.4_20120820@1000
1.0	31.8.2012	Jan Apfelthaler	Doplnění textů v dokumentu	STD_APL_Dokumentace_v1.0_20120831.docx
1.1	7.10.2012	Ivan Kolebaba	Finální revize	STD_APL_Dokumentace_v1.1_20121007

Upozornění

© Copyright 2012 Hewlett-Packard Company.

Tento dokument byl vytvořen společností HEWLETT-PACKARD s.r.o. a je určen pro vnitřní potřebu MPSV a s odkazem na ustanovení §17 Obchodního zákoníku považován za předmět obchodního tajemství. Žádná část tohoto dokumentu nesmí být zveřejněna mimo MPSV ani předána třetí straně, a to v žádné podobě, bez předchozího písemného souhlasu firmy HEWLETT-PACKARD s.r.o.

V dokumentu bylo použito názvů firem a produktů, které mohou být chráněny patentovými a autorskými právy nebo mohou být registrovanými obchodními značkami podle příslušných ustanovení právního řádu.

Obsah

1. Úvod	4
1.1 Účel	4
1.2 Důležité pojmy a zkratky	4
1.3 Seznam související dokumentace	4
2. Vymezení dokumentace	5
3. Aplikační dokumentace	6
3.1 Analytická dokumentace	6
3.1.1 Katalog uživatelských systémových požadavků	6
3.1.2 Funkční specifikace - Use Case Diagramy	6
3.1.3 Technická specifikace	6
3.1.4 Evidenční list aplikace	7
3.2 Dokumentace testování	7
3.2.1 Testovací scénáře	7
3.2.2 Specifikace testovacích dat	7
3.2.3 Plán testů	7
3.2.4 Záznam výsledků testů	7
3.2.5 Protokol o provedení testu	7
4. Provozní dokumentace	8
4.1 Uživatelská dokumentace – včetně školících materiálů	8
4.2 Oprávnění a povinnosti uživatelů	8
4.3 Parametry kvality	8
4.4 Návod na použití	8
4.5 Manuál pro helpdesk	8
4.6 Administrátorská příručka	9
4.7 DRP – disaster recovery plan	9
4.8 Popis deploymentu aplikace	9
5. Bezpečnostní dokumentace	10
6. Přílohy	11
6.1 Příloha A – Evidenční list aplikace	11

Seznam tabulek

Tabulka 1 Pojmy a zkratky	4
Tabulka 2 Související dokumentace	4

1. Úvod

1.1 Účel

Účelem dokumentu je přesně vymezit, jaké dokumenty může Zadavatel požadovat po Dodavateli v rámci implementace nové aplikace. Důsledným sběrem, evidencí a využíváním aplikační, provozní nebo bezpečnostní dokumentace se zajistí standardizovaný přístup při pořízení a implementaci nových služeb, systémů nebo aplikací.

1.2 Důležité pojmy a zkratky

Zde jsou uvedeny nejdůležitější zkratky a pojmy důležité pro porozumění dokumentu.

Zkratka	Význam
Služba	Činnost informačního systému uspokojující dané požadavky oprávněného subjektu spojená s funkcí informačního systému
Infrastruktura	Souhrn softwarových i hardwarových komponent a služeb, které slouží k zajištění bezproblémového fungování ICT
Outsourcing	Zajištění určité činnosti či služby, kterou organizace potřebuje, externí společnost (dodavatelem)
Pořízení IS	Software pro informační systém je vyvíjen na zakázku od dodavatele
Vytvoření IS	Software pro informační systém vytváří orgán veřejné správy vlastními silami
Údržba IS	Za úpravu informačního systému se považují například tzv. patche, které mají za úkol opravit vnitřní chybu v systému, kterou by mohl případně zneužít útočník – rozhraní vůči okolí i všechny funkce však zůstávají nezměněny
Změna IS	Za změnu informačního systému se považuje přidání nové funkcionality do systému, změnu datové struktury, změnu v procesu, pro který je informační systém využíván, změnu v rozhraní, které je využíváno při vazbě s jiným informačním systémem, apod
ICT	Informační a komunikační technologie

Tabulka 1 Pojmy a zkratky

1.3 Seznam související dokumentace

Ref.	Název dokumentu
[1]	<i>Začleňování nových aplikací - přílohy, Metodika pro ICT XYZ, verze 1.6, Hewlett-Packard, 2009</i>
[2]	<i>Směrnice řízení dokumentace ICT MPSV, 2012</i>

Tabulka 2 Související dokumentace

2. Vymezení dokumentace

Dokumentace služeb, aplikací nebo informačního systému (dále jen „Dokumentace“) je nástroj, který orgánu veřejné správy umožňuje efektivní správu. Dokumentace je určena osobám, které se službou, aplikací nebo informačním systémem pracují, a to ať už jako osoby určené pro jeho správu nebo jako běžní uživatelé.

Dokumentace je členěna na:

- aplikační dokumentace, která je určena zejména vývojářům a programátorům a dělí se na:
 - analytická dokumentace;
 - dokumentace testování;
- provozní dokumentace, která je určena zejména administrátorům a uživatelům a dělí se na:
 - uživatelská dokumentace;
 - manuál pro helpdesk;
 - administrační příručka;
- bezpečnostní dokumentace.

V případě některých „menších“ informačních systémů může být účelné, aby existoval pouze jeden dokument s obsahem bezpečnostní dokumentace, aplikační dokumentace a provozní dokumentace – tyto části pak budou tvořit jednotlivé kapitoly dokumentu provozní dokumentace.

3. Aplikační dokumentace

Aplikační dokumentace je určena administrátorům a pracovníkům podpory služeb, aplikací nebo informačního systému. Dokumentace je z pravidla složena z analytické dokumentace a dokumentace testování.

Aplikační dokumentace obvykle obsahuje tyto bloky:

- požadavky na vyvíjený systém, zachycené ve strukturované podobě do katalogu uživatelských a systémových požadavků,
- use case specifikaci zachycující jeden nebo více scénářů, zaznamenávajících chování a spolupráci systému s uživatelem, vymezení technických požadavků, které musí služba, infrastruktura, aplikace nebo informační systém veřejné správy nutně splňovat,
- způsob uspořádání komponent a rozhraní informačního systému, pomocí kterého je realizována komunikace,
- hrubý návrh systému, vizi budoucího stavu, kde jsou zachyceny jednotlivé komponenty a jejich vzájemné vazby.

3.1 Analytická dokumentace

3.1.1 Katalog uživatelských systémových požadavků

Katalog zachycuje ve strukturované podobě, požadavky na vyvíjený systém. Slouží k diskuzi nad požadavky, přesné specifikaci zadání, k analýze systému. Požadavky se vyjadřují většinou v textové podobě, mohou být vyjádřeny i graficky.

3.1.2 Funkční specifikace - Use Case Diagramy

Use case specifikace je jednoduché popsání chování softwaru nebo systému. Use case obsahují textový popis všech možných způsobů jak uživatel může pracovat se softwarem nebo systémem. Use case nepopisují žádné interní procesy systému, nebo jak bude systém implementován. Jednoduše ukazují kroky jak má uživatel provést úkol/aktivitu.

Důležitou součástí Use Case modelu jsou také scénáře užití. Tyto scénáře blíže rozvádějí jednotlivé aktivity stakeholderů a reakce modelovaného systému. Může jít o scénáře jednoduché i složitěji větvené, nebo alternativní. Vždy by však měly být stručně psané, jasné a měly by poskytovat přesnou informaci o popisované akci.

3.1.3 Technická specifikace

Obsahuje soubor specifických technických a organizačních podmínek poskytování, které musí aplikace či služba splňovat.

Zdrojový kód aplikace

Zdrojový kód je specifikací formátu výstupního zdrojového kódu a je složen z následujících částí:

- jmenná konvence globálních proměnných;
- konzistentní komentáře zdrojového kódu;

Popis architektury systému

Označuje popis a způsob uspořádání komponent systému a rozhraní pomocí, kterých navzájem komunikují.

Vazba na globální architekturu

Globální architektura představuje hrubý návrh informačního systému, vize budoucího stavu, která zachycuje jednotlivé komponenty a jejich vzájemné vazby. Obsahuje základní stavební bloky, kde blok představuje množinu informačních služeb (funkcí). Každá nově pořízená funkcionality / služba musí splňovat požadavky dané globální architekturou.

3.1.4 Evidenční list aplikace

Obsahuje záznamy o všech funkcích a služeb aplikace.

Specifikované hodnoty jsou považovány za doporučené, přičemž jejich finální podoba bude ze strany zadavatele potvrzena pro každou vyvíjenou aplikaci zvlášť a bude součástí smluvního vztahu s dodavatelem. Příklad evidenčního listu aplikace je uveden v příloze dokumentu (Příloha A – Evidenční list).

3.2 Dokumentace testování

Popisuje kroky průběhu a zhotovení testovacích scénářů, včetně výstupů. Dokumentace testování zpravidla obsahuje následující bloky:

- průběh testů, detailní popis pravidel a typu testovacích scénářů prováděných na službě, infrastruktuře, aplikaci nebo informačním systému veřejné správy,
- definovaná data, která jsou použita při testování,
- vytvořené plány testů, které podléhají schválení MPSV,
- protokol provedení testu,
- záznam výsledků testů.

3.2.1 Testovací scénáře

Popisuje typ, pravidla a průběh testů. Testovací scénář je tvořen sadou testovacích případů. Může se jednat o testovací případy, které na sebe navazují a musí být vykonány v přesně uvedeném pořadí. Cílem tvorby testovacího scénáře by mělo být pokrytí všech požadavků odpovídajícími testovacími případy. Běžně se postupuje tak, že se provede návrh testovacích scénářů, následně dojde k jejich posouzení a poté k jejich případné opravě. Testovací scénář, pokud má podobu dokumentu, mívá obvykle tuto strukturu:

- vlastnosti, které budou testovány,
- přístup k testování,
- testovací případy (případně i testovací skripty, které budou pro dané testovací případy použity),
- testovaná kritéria.

Příklad testovacího scénáře je uveden v příloze dokumentu (**Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**).

3.2.2 Specifikace testovacích dat

Definuje data použitá při testování a rozumí se jimi funkční testovací data, která dodá a schválí MPSV. Specifikace požadavků na testovací data bude součástí dokumentu Plán testů vytvořeného jako součást projektové dokumentace.

3.2.3 Plán testů

Plán testů je dokument, který slouží k popsání toho, co se bude testovat a to kdy, kde, jak, kým a čím. Každému testovacímu plánu je přidělen jednoznačný identifikátor, který se nejčastěji sestavuje z názvu aplikace nebo modulu, který je předmětem testování a čísla vyjadřujícího verzi plánu.

3.2.4 Záznam výsledků testů

Popisuje zhotovení a strukturu výstupu po testování.

3.2.5 Protokol o provedení testu

Strukturovaný protokol obsahující veškerou sumarizaci informací o provedení testu, příklad je uveden v příloze dokumentu (**Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**)

4. Provozní dokumentace

Provozní dokumentace musí obsahovat vymezení a popis funkcí, včetně bezpečnostních, které jsou pro uživatele k dispozici a návod na jejich použití. Samozřejmostí je i vymezení oprávnění a povinností uživatelů, které musí být v souladu se aplikační dokumentací. Je možné a vhodné uživatelskou příručku poskytovat uživatelům v elektronické formě. Zpravidla je dokumentace složená z těchto hlavních bloků:

- popis funkcí, včetně bezpečnostních, které používá uživatel i administrátor pro svou činnost při využívání služeb, infrastruktury, aplikací nebo informačního systému a návod na použití těchto funkcí,
- podrobný popis služeb, infrastruktury, aplikací nebo informačního systému, nebo odkaz na dokument, ve kterém je popis uveden a který je správcí systému dostupný,
- popis jednotlivých činností vykonávaných při správě služeb, infrastruktury, aplikací nebo informačního systému veřejné správy,
- vymezení oprávnění a povinností uživatelů ve vztahu k využívání služeb, infrastruktury, aplikací nebo informačního systému veřejné správy, podléhající definovaným uživatelům nebo skupinám uživatelů a jejich oprávnění a povinnosti při využívání služeb, infrastruktury, aplikací nebo informačního systému veřejné správy,
- parametry kvality, které vycházejí z požadavků na kvalitu, specifikované zadavatelem,
- detailní návody specifikující efektivní používání služeb, infrastruktury, aplikací nebo informačního systému veřejné správy,
- obsáhlý manuál služeb, infrastruktury, aplikací nebo informačního systému veřejné správy, díky kterému bude umožněna efektivní podpora helpdesku.

4.1 Uživatelská dokumentace – včetně školicích materiálů

Popisuje kompletní, ucelený a detailní pohled na uživatelskou dokumentaci. Obsahuje popis všech funkcí, se kterými přijde uživatel do kontaktu. Její struktura musí podléhat schváleným standardům a doporučuje se ji udržovat aktualizovanou a zjednodušenou pro pochopení uživatelů.

4.2 Oprávnění a povinnosti uživatelů

Vymezení oprávnění uživatele je definováno v rámci rolí, které rovněž stanovují povinnosti uživatele. Role mohou být individuální i skupinové. Do rolí jsou obsazováni zaměstnanci MPSV i zaměstnanci externích společností. Nutnou podmínkou pro obsazení osob do uvedených rolí je skutečnost, aby daná osoba disponovala dostatečnými znalostmi a pravomocemi k výkonu uvedených odpovědností a aktivit, tj. pravomoc musí být v souladu s přidělenou odpovědností.

4.3 Parametry kvality

Jsou atributy aplikací a/nebo služeb, které jsou blíže specifikovány v Aplikačním standardu (1. Požadavky na SLA), ve kterém se dělí, dle doporučených atributů, na jednotlivé třídy kvality. Jejich konečný stav blíže určuje smlouva mezi Zadavatelem a Dodavatelem.

4.4 Návod na použití

Obsahuje nezbytně nutné informace, pro užívání dané aplikace / služby. Doporučení pro tyto informace je, aby byly srozumitelné a aktuální pro denní použití.

4.5 Manuál pro helpdesk

Specifikuje jednotlivé položky aplikace / služby a s tím spojené funkce. Tyto informace jsou rozpracovány do dostatečné hloubky, které umožní efektivní pracování pro jednotlivé složky technické podpory.

4.6 Administrátorská příručka

Administrátorská příručka je určena především pro administrátory systému, aplikace či služby a obsahuje informace potřebné zejména pro správu služeb, detailní popis činností správce systému a popis služeb. Příručka je založena na popisu základních funkcí a principů ovládání služeb, systému a aplikací.

4.7 DRP – disaster recovery plan

DRP plán popisuje činnosti, které je potřeba začít provádět bezprostředně po zjištění mimořádné události, na kterou je havarijní plán sestaven (např. výpadky elektřiny, působení vody, požár, výpadek klimatizace v serverovně, výpadek internetu, selhání datové sítě, působení počítačových virů, napadení technologického systému hackerem, selhání klíčového hardwaru apod.). V DRP plánu musí být uvedeno, kdo může havarijní plán spustit, kdo má co dělat, v jakém pořadí, jaký je účel plánu a jaký je cílový stav po realizaci havarijního plánu.

4.8 Popis deploymentu aplikace

Dokument popisující způsob nahrání aplikace z testovacího prostředí do produkčního prostředí včetně nástrojů k tomuto přesunu potřebných. Součástí popisu přechodu do produkčního prostředí jsou i požadavky nebo minimální výkon produkčního prostředí.

5. Bezpečnostní dokumentace

Detailnější specifikace bezpečnostní dokumentace je uvedena v Bezpečnostním standardu, který není součástí tohoto dokumentu.

6. Přílohy

6.1 Příloha A – Evidenční list aplikace

Název			
Základní údaje			
Kategorie	IS/HW/slужba	Identifikátor služby (dle dodavatele)	
Provozní doba	<i>hodiny, dny v týdnu</i>	Umístění	<i>např. DC Sokolovská, DC Křížová, Cloud, ...</i>
Popis: Dle smlouvy č. : Platnost: <i>období platnosti (u služeb), podpora do (u HW)</i> Orientačně: <i>cca 1 odstavec textu popisující rozsah a funkčnost</i>			
SLA: <i>např. požadovaná odezva, nároky na dostupnost, maximální možný výpadek, počet současně pracujících uživatelů, servisní/údržbová okna</i>			
Přistupuje k systémům/slужbám: <i>např. AD, DNS, NTP, JDZ, WAN MPSV, Integrovaná platforma</i>			
Poskytuje služby systémům/slужbám: <i>např. MIS, JDZ, agendový systém HN</i>			
Uživatelé: <i>kdo je koncový uživatel - např. zaměstnanec ÚP, občan, zaměstnanec MPSV, SUIP, ...</i>			
Počet uživatelů: <i>počet přistupujících uživatelů</i>			
Technické informace			
Architektura: <i>stručný popis architektury (standalone, distribuovaná, centralizovaná, vícevrstvá, klient-server, ...)</i>			
Dedikovaný HW: <i>počet, typ, operační systém, virtualizace</i>			
COTS SW: <i>použitý SW třetích stran - např. DB Oracle, MS SQL, IIS</i>			
Objem uložených dat: <i>přibližný objem uložených dat</i>	Správa a dohled: <i>jak je systém dohledován, zálohován, jaké reporty a komu jsou pravidelně předávány</i>	Provozní dokumentace: <i>kde a u koho je dostupná</i>	

Kontakty**Odpovědný pracovník MPSV**

Jméno	Příjmení	email	Telefon	Poznámka (upřesnění)
				hlavní
				zástupce
dostupnost mimo pracovní dobu		ANO/NE	Poznámka	

Podpora

Služba je poskytována	ANO/NE	Společnost	
-----------------------	--------	------------	--

Odpovědná osoba

Jméno	Příjmení	email	Telefon	Poznámka (upřesnění)

Provozní kontakt (např. helpdesk a pod.)Primární typ kontaktu: ***mobil / email / helpdesk / ...***

Kontakt	email	Telefon	Poznámka (upřesnění)
Rozsah podpory	5x8	24x7	Jiný (popis):

Provoz

Služba je poskytována	ANO/NE	Společnost	
-----------------------	--------	------------	--

Odpovědná osoba

Jméno	Příjmení	email	Telefon	Poznámka (upřesnění)

Provozní kontakt (např. helpdesk a pod.)Primární typ kontaktu: ***mobil / email / helpdesk / ...***

Kontakt	email	Telefon	Poznámka (upřesnění)
Rozsah podpory	5x8	24x7	Jiný (popis):

Rozvoj

Služba je poskytována	ANO/NE	Společnost	
-----------------------	--------	------------	--

Odpovědná osoba

Jméno	Příjmení	email	Telefon	Poznámka (upřesnění)

Provozní kontakt (např. helpdesk a pod.)Primární typ kontaktu: ***mobil / email / helpdesk / ...***

Kontakt	email	Telefon	Poznámka (upřesnění)